

Civilno društvo i mediji traže hitno izjašnjenje Uprave za sprečavanje pranja novca o nalazima FATF-a

Organizacije civilnog društva i mediji zahtevaju od Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma da se u što kraćem roku izjasni o nalazima Radne grupe za finansijsku akciju (FATF), da je u slučaju "Spisak" proverom 57 organizacija i pojedinaca iz medija i civilnog sektora bez odgovarajućeg pravnog osnova prekoračila svoja ovlašćenja i postupila suprotno preporukama i standardima ovog međunarodnog tela. Takođe, pozivamo ovaj organ da preduzme konkretne korake da sanira štetu koja je nastala organizacijama i pojedincima koji su neprimereno targetirani. Organizacije civilnog društva i mediji sa "Spiska" zahtevaju od Uprave za sprečavanje pranja novca i Vlade Srbije da javno objave ključne nalaze analize u kojoj je potvrđeno da organizacije i pojedinci sa Spiska posluju u skladu sa Zakonom, i da se odazovu pozivu građanskog društva da o ovome zajedno izveste komercijalne banke u Srbiji.

[Izjašnjavajući se o ovom potezu Uprave](#) u postupku koji je protiv Srbije pokrenut od strane Specijalnih izvestilaca Ujedinjenih nacija povodom slučaja "Spisak" FATF je ocenio da postoji sumnja da je Republika Srbija prekršila preporuku tog tela koja određuje granice ovlašćenja Uprave za sprečavanje pranja novca kao organa finansijske obaveštajne službe (preporuka 29).

Podsetimo, specijalni izvestioci Ujedinjenih nacija su u [saopštenju objavljenom 11. novembra 2020. godine](#) zaključili da je Vlada Srbije zloupotrebila mehanizam za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma sa ciljem da zaplaši predstavnike civilnog društva i branitelje ljudskih prava, da ograniči njihov rad i da uguši kritiku vlasti kada je bankama u Srbiji poslala zahtev da dostave podatke o svim računima i novčanim transakcijama za 57 organizacija i pojedinaca iz medija i civilnog društva navedenih na takozvanom "Spisku". Ovo telo je tada tim povodom pokrenulo postupak, koji je uključivao i zahteve za zvanično izjašnjenje Republike Srbije, ali i Radne grupe za finansijsku akciju (FATF), međunarodnog tela na čije preporuke se Uprava za sprečavanje pranja novca pozivala u obrazloženju svog postupanja, kao i Komiteta Saveta Evrope za evaluaciju mera za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma - MONEYVAL. Napominjemo da je ovaj slučaj našao svoje mesto i u [izveštaju o napretku zemalja obuhvaćenih punim monitoringom](#) o kome se raspravljalo na poslednjoj sednici Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, održanoj 25-28. januara, kao jedna od najvažnijih tačaka za procenu napretka Srbije u toku 2020. godine.

Odgovarajući na zahtev Specijalnih procedura za izjašnjenjem, FATF se jasno ogradio od ovakvih postupaka Uprave, navodeći da **deli zabrinutost Ujedinjenih nacija povodom navoda da je Srbija zloupotrebila Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma da vrši pritisak na civilno društvo i ograniči njegov rad, zbog njegove kritičke orijentacije prema vlastima.** U odgovoru ove organizacije, se dalje ističe da je ovakvo postupanje Uprave u direktnoj suprotnosti sa standardima FATF-a, te da **ovlašćenja data finansijskim obaveštajnim organima u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma ne uključuju neselektivne zahteve za informacijama za potrebe izrade analiza,** nazivajući ih

“ribolovačkim ekspedicijama” (*fishing expeditions*). Takođe, FATF je konstatovao da u izradi strateških analiza, finansijsko-obaveštajna tela, kakvo je Uprava za sprečavanje pranja novca nemaju pravo da traže podatke od svojih obveznika, tj. komercijalnih banaka i da je u suprotnosti sa njihovim standardima da se podaci o konkretnim organizacijama i pojedincima prikupljaju bez osnova sumnje. Time je ukazano da je objašnjenje Uprave za sprečavanje pranja novca da je koristila član 73 Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranju terorizma jer nije imala drugi način da prikupi podatke o donacijama organizacijama sa Spiska u direktnoj suprotnosti sa međunarodnim standardima.

Ovo objašnjenje ukazuje i da Uprava nije spremna za istinsko partnerstvo sa građanskim sektorom u borbi protiv terorizma, jer je do ovih podataka mogla da dođe i molbom prema organizacijama i ponudom da učestvuju u izradi dela analize. Takvi primeri dobre prakse partnerstva u primeni preporuke broj 8 FATF koja se tiče sprečavanja zloupotrebe neprofitnog sektora za finansiranje terorizma već postoje u Evropi.

Reagujući na objavljivanje spornog zahteva Uprave za sprečavanje pranja novca bankama u julu prošle godine, OCD i mediji sa spiska, ali i međunarodne organizacije uključujući Evropsku komisiju i Evropsku federaciju novinara, su uputile zahtev Upravi za sprečavanje pranja novca da razjasni osnov ove provere i kriterijume kojima se vodila u njenom sprovođenju. **Ovakvim odgovorom FATF-a kao najpozvanijeg međunarodnog tela u ovoj oblasti ne samo da je potvrđena naša sumnja u osnovanost postupanja srpskih vlasti u ovom slučaju, već je jasnim određivanjem relevantnih međunarodnih institucija u ovom pogledu ustanovljen standard koji se može primenjivati u svim drugim slučajevima zloupotreba mehanizama za sprečavanje finansiranja terorizma u svrhu pritisaka na civilno društvo i medije u drugim zemljama.**

Organizacije civilnog društva i mediji sa “Spiska” pozivaju Upravu za sprečavanje pranja novca da **preduzme konkretne korake da sanira štetu koja je nastala organizacijama i pojedincima koji su neprimereno targetirani**, kako bi povratila poverenje neophodno za nastavak saradnje u borbi protiv terorizma i ekstremizma.

Potpisnici:

1. Građanske inicijative
2. Business Info Group
3. Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS)
4. Beogradski centar za bezbednosnu politiku
5. Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA)
6. Beogradski centar za ljudska prava
7. Biro za društvena istraživanja (BIRODI)
8. Centar za vladavinu prava
9. Nacionalna koalicija za decentralizaciju
10. Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM
11. Omladinski centar CK13
12. Evropski pokret u Srbiji
13. Inicijativa mladih za ljudska prava

14. CANVAS
15. Libek
16. Fond za humanitarno pravo
17. Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS)
18. Centar za evropske politike
19. BIRN
20. Trag fondacija
21. Novosadska novinarska škola